



โคลงนิราศนรินทร์

นิพนธ์โดย นรินทร์ธีเบศร์ (อิน) หุ้มแพรมหาดเล็ก แต่ง

แจกในการทูลขึ้นพระราชทาน
มหาเสวกตรี พระยาอาทรธุระศิลป์
เจ้ากรมศิลป์ากร
ณ วัดเทวราชกุญชร
พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ธันวาคม ๒๕๖๓



โคลงนิราศนรินทร์

นายนรินทร์ธีเบศร์ (อิน) หุ้มแพรมหาดเล็ก แต่ง

แจกในการกรฐินพระราชทาน
มหาเสวกตรี พระยาอาทรธรรพ์ศิลป์
เจ้ากรมศิลปากร
ณ วัดเทวราชกุญชร
พระพุทธศักราช ๒๕๖๓

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร



เลขที่ ๑๔

เลขที่ ๗๑๔

เลขที่ ๓๓๓

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND



31111005350234

คำอธิบาย

โคลงนิราศเรื่องที่พักพิงในสมุทเล่มนั้น นายอินทร์
ธิเบศร หุ้มแพรมหาดเล็กฝ่ายพระราชวังบวร ชื่อดัง
ชื่อนั้น แต่งเมื่อไปตามเสด็จสมเด็จพระบวรราชเจ้า
มหาเสนานรักษ์ เสด็จยกกองทัพหลวงไปปราบพม่า
ข้าศึกซึ่งยกมาตีเมืองถลางแลเมืองชุมพร เมื่อต้น
รัชกาลที่ ๒ ในสมัยนั่ง พ.ศ. ๒๓๕๒ จึงเรียกนามตาม
ชื่อผู้แต่งว่า นิราศอินทรอิน

ทำนองความที่อินทรอินแต่งนิราศเรื่องนี้ เขาแบบ
อย่างมาแต่โคลงนิราศกำสรวณของศรีปราชญ์ ซึ่ง
แต่งในครั้งกรุงศรีอยุธยา แต่แต่งก็ยิ่งกว่าเรื่อง
กำสรวณของศรีปราชญ์ นับถือกันในหมู่กวีว่าเป็น
โคลงแต่งดีอย่างเอกเรื่อง ๑ พระยาศรีสุนทรโวหาร
(น้อย งามกร) เคยกล่าวว่า ไต่ลองพิจารณา
หาที่ติโคลงนิราศอินทรอินนักแล้ว ไม่พบแห่งใดที่จะ
แก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไปได้ ในบรรดาผู้ที่ชอบอ่านโคลงฉันท์

จะเป็นกวีก็ตาม หรือเป็นแต่นักเรียนก็ตาม ที่จะไม่
เคยอ่านแลไม่เคยชอบหนังสือโคลงนิราศนรินทร์ จน
ถึงจำไว้ได้ มากบ้าง น้อยบ้าง เห็นจะไม่มี

แต่ปลาตอยอย่างหนึ่ง ที่หนังสือกลอนซึ่งปรากฏว่า
นรินทร์ได้แต่งไว้ มีน้อย นอกจากโคลงนิราศเรื่องนี้
หนังสือซึ่งนรินทร์แต่งว่ากันว่า มีโคลงขอพระเกียรติ
ในท้ายหนังสือปฐมมาลาเรื่องหนึ่ง แต่ก็ไม่มีโคลง
แลว่ายังมีกลอนเพลงยาวบางบทอีกบ้าง จะหาเป็นยติ
ยังไม่ได้ แต่จำนวนที่แต่งก็สู้ โคลงนิราศไม่ได้ จะ
เป็นด้วยเหตุใด นรินทร์จึงไม่แต่งหนังสือไว้ ให้มาก
เรื่องกว่านั้น ทราบดีไม่ได้.

๑๙.

โคลงนิราศนรินทร์

๑ ครีถึพิพิศาลภ	เลอหล้าลยล่มสรวรค์
จรโลงโลกกว่ากว้าง	แผนแผ่นฟ้างเมืองเมรุ
ครีถึยถเณทรแยมฟ้า	แจกแสงจ้าเจดจันทร
เพียรพรพิพรณผ่องท้าว	ชนหาญท้าวแหนยาท
สรวทกขราษฏรอรอนเลี่ยน	ส่ายเค็กเหลี่ยนล่งหล้า
ราญรายนหน้าเณรินทร์	เชิญข่าวยินยอบตัว
คอบค้อมหวัไหวลล้า	ทกไทน้าวมาลยน์อัม
ขออออกอ้อมมาอ่อน	ผอนแผ่นคินให้ผาย
ขยายแผ่นฟ้าให้แผ้ว	เลียงทแก้วให้กล้า
พระยศไทเทกฟ้า	เฟื่องฟุ้งทศธรรม ทำนแฮ ฯ

โคลง

๑ อวยบายคล่มแล้ว	ลอบสรวรค์ ลงญา
สิงหาสนปรางครตนบวร	เจกหล้า
บุญเพรงพระหากสรวรค์	สาสนรุ่ง เรืองแฮ
ยังอวยบายเบิกฟ้า	ผกพนใจเมือง ฯ

๒ เรื่องเรื่องไทรรัตนพัน พันแสง
 วินรสพระธรรมแสง คำเข้า
 เจกัยระตะแซรง เสียดยอก
 ยลยั้งแสงแก้วแก้ว แก่นหล้าหลากสวรค์ ฯ
 ๓ ไบสัระเบียงมรฎปพัน ไพหาร
 ธรรมาสันคาลาลาน พระแผ้ว
 หอไทรระมิงขาน ภายคำ
 ไชยประทีปโคมแก้ว กำฟ้าเพอนจันทร์ ฯ
 ๔ เสรีสารพระยศช้อง สรรเสริญ
 ไปแจ่มใจจำเวญ รำอ้าง
 ทราครอมตระโหมตเหิน หวนสวาท
 อกระหวีวหวั่นร้าง รัยร่อนการณรงค์ ฯ
 ๕ แดลงปางบาราคห้อง ไทยครวญ
 เสนาะเสน่ห้กำศรวญ สั้งแก้ว
 โอของค์ผไอนชวน ออกไธยสุ์ อรเอย
 ยามหนึ่งฤาแคล้วแคล้ว คลาศคาลัยขวยบ ฯ

๖ รอยบุญเราพร้อมพ้อง พบกัน
 ขาปแบ่งสองทำทัน เท่าสร้าง
 เพรงพรากสัตว์จำน พลักคู่ เขาฤา
 บุญร่วมขาปจำร้าง นุสร้างเรียบไกล ฯ
 ๗ จำใจจากแม่เปลื้อง ปลิดอก อรเอย
 เขียวว่าเคแต่เคียวยก แยกไต้
 สองซีกแล่งทรวงตก แดกภาค ออกแม่
 ภาคไฟไปหนึ่งไว้ แนนอนนวลนอนม ฯ
 ๘ ไฉ้ศรีเสาวลักษณ์ล้ำ แลโลม โลกเอย
 แม้ว่ามีกิ่งโพยม ยืนหล้า
 แขนวนขวัญชูชไม แมกเมฆ ไว้แม่
 กัดขมิ้นกิ่งฟ้า ฝากนึ่งนางเคียว ฯ
 ๙ โฉมควรจักฝากฟ้า ฤาติน คีฤา
 เกรงเทพไทธรณินทร์ ลอยกล้า
 ฝากลมเลื่อนโฉมขิน ขนเล่า
 ลมจะชายชักซ้ำ ชอกเนอเรียบสงวน ฯ

๑๐ ฝากอุมาสรมแม่แล้ ลักษมี เล่านา
 ทราบสยมภูจักรี เกลือกไกล
 เวียมคติขจนตรี โลกล่วง แล้วแม่
 โนมฝากใจแม่ได้ ยิ่งด้วยใครครอง ฯ

๑๑ บรรพสุริย์หมอนม่านมุ้ง เตียสรม
 เตียช่วยเคื่อนนสนอน แท่นนึ่ง
 ฌกโถมแม่จักร จากม่าน มาแฮ
 ม่านอย่าเบิกยังห้อง หักให้ค้อยหน ฯ

๑๒ สงสารเปนห่วงให้ แหนขวัญ แม่ชา
 ขวัญแม่สรมบูรณินทร์ แจ่มหน้า
 เกศสินีพร โณภาส
 งามเงอนหางยงฟ้า ฝากเจ้าจติ ฯ

๑๓ เวียมจากจักเนนนิ่ง จงเนา ฌแม่
 ศรีสวัสดิ์ทิเญเยาว์ ขย้าอัน
 อำนาจลัษยสองเรา คินร่วม
 การนรงค์ราชการอื่น เร่งแล้วเรียมลา ฯ

๑๔ ลงเรือเรือเคลอนคว้าง ขวัญลิว แลแม่
 ทรคนั่งถอนใจปลิว อกว่า
 เหลียวหลังพิทวาทหวี ใจวาก
 แลสังสยหน้าหน้า แม่หน้าเอ็นดู ฯ
 ๑๕ ออกจากคลองขุดข้าม ครรไล
 เรือวิ่งออกหัวใจ หวาทขวา
 เกิดแค้นทั้งเกิดโย ยัวแย่ง มาแม่
 จากแต่อกใจปล้ำ เปลี่ยนไว้ในนาง ฯ
 ๑๖ บรรลุนาวาสแจ้ง เจ็บกาม
 แจ้งจากจงอราม พระรู้
 เวรอันเวรตาม ตักสวาท แลฤ
 วานวิคแจ้งใจชู จากข้าสงวนโฉม ฯ
 ๑๗ มาคลองบางกอกกลุ้ม กลางใจ
 ฤกษ์กอกหนองใน ออกช้า
 แสนโรคเท่าไรไร กอกรั่ว วาแม่
 เจ็บรักแรมรสกล้า กอกรัวยฤคาลัย ฯ

๑๘ ชาวแพแม่แก่งคำ ขายของ
 แพรพิศตราตากทอง เทศย์อ้อม
 รุกาสีไกรทอง เครือมาศ แม่เฮย
 ชรบัสคสองสี่ห้อม ห่อหุ้มย้วย ๑

๑๙ วัดหงสเหมราชร้าง รั้งถวาย นามแฮ
 เวียนนิราเรือนสาย สวาทสร้อย
 หงสทรงสี่พักตร์ฉาย พรหมโลก แลฤา
 จะสังสารนุชคล้าย คลาศท้าวไต้ทัน ๑

๒๐ สังขยาพจากเจ้า จอมอนงค์
 สังข์พระสี่กรทรง จักรแก้ว
 สวมทิพยธำมรงค์ สายสวาท พิเอย
 สังขสรวรสมรจณเฑาะว์ ผ่องอำไพเรียงถึง ๑

๒๑ จากมามาแล้วล้ำ ลำบาย
 ขายยเรือราพกลาง พพรอง
 เรือแข่งช่วยพานาง เมียรมาน มานา
 ขายยเรือคำค้อง ครว่นำตาคลอ ๑

- ๒๒ มาค่านค่านข้ง
 ทาหลังคาเหลวชัก
 ทาเรียบหลังชลคัก
 ไฟค่านคัยแคไหม้
 เรียกพัก พลเลย
 ยึดไว้
 ทวงย่าน
 มอคม้วยฤมี่ ฯ
- ๒๓ นางนองชลน่านได้
 ไหลเล่ห์ชลลยปราง
 แสนโคกสังสารยาง
 นาสิกเรียบชรบน้ำ
 ลยบาง
 แม่คล้า
 จากพี่ ปล่อยแม่
 เนตรหน้านางนอง ฯ
- ๒๔ บางชนเทียบถิ่นบ้าน
 เทียนว่าเทียนแสงศรี
 เย็นยามพระสุริยลี
 เทียนแม่จกจากเข้า
 นามมี
 สว่างเหยา
 ลาโลก ลงแม่
 สู้หยังหาใคร ฯ
- ๒๕ ปานนี้มาโนชน้อย
 เกือบเกตุกรอมมาลัย
 ปรุงจันทน์จอกทองธาร
 นอนนั้งงามแดงถ้อย
 นงพาล พี่เอย
 มาศห้อย
 ประทับ ทาฤ
 ทุกข์พร้องความใคร ฯ

๒๖ คึกไปใจวันขี้ม^๕ จักคน^๕
 ใจหนึ่งเกรงราชขึ้น^๕ ช่มคร้าม^๕
 ใจหนึ่งช่วยปาน^๕ ยักขเวท ทรวงนา^๕
 ใจเจ็บฝันใจห้าม^๕ ห่อนเจ้าเห็นใจ ๗

๒๗ มิตรใจเรียมจอกเจ้า^๕ จักคิด ถึงฤ^๕
 จากแม่เจ็บเสมอจิตต์^๕ พย้าง^๕
 ฤๅลืมนลายปลิด^๕ แผลนสวาท^๕
 จำโหยให้ช่าง^๕ คำเข้าขำวาย ๗

๒๘ ไปศึกสุดมั่งม้วย^๕ หมายเป็น ตายเลย^๕
 สุนัขพไทรนชเห็น^๕ หากลิ^๕
 อรเอยลบลึงเอน^๕ คนัก-ณแม่^๕
 ไล่โระไกลกัน^๕ เมื่อใช้รักสม ๗

๒๙ เรือมามาแก้ไกล^๕ ขางบอน^๕
 หนักหนึ่งบอนเลียดซอน^๕ ชานไล่^๕
 จากมาพคายสมร^๕ เสมอชีพ เรียมเฮย^๕
 แรมรศกามาใหม่^๕ ต่างต้องทรวงคาย ๗

๓๐ ขางกกกลกล่อมแก้ว กีบแด
 กรทรกรองนุชแปร ปรียเนอ
 ลาญโลมวิไลยแดง ชรมุ่น ออกเลย
 จำนีรารสเกอ กกแก้วกัทรวง ฯ

๓๑ หักขอกยิลราชรา วรรณค์ แลฤ
 ทักขาลกยอกง เต็ดหวน
 สืบเคียรทรพิคง คำเล่า แลแม่
 เสมอพิเศกสมรคิน ชาติควัคมเวร ฯ

๓๒ โคกขามคองโคกคล้าย สันฐาน
 ขามร่นวิมหารสนาน สันกัน
 พลเพียงโคกฟ้าลาน แลโลก ลือแม่
 ถนคหนิงโคกขามชี ช้องให้เรียมเห็น ฯ

๓๓ มาคลองโคกเต่าตัง ใจงาย
 ทัวเต่าฤามีหมาย โคกอ้าง
 เจ็บอกพวนอาย ออกปาก ไต้ฤ
 คินคิกโคกขวัญร้าง อยู่เร้นแรมเกษม ฯ

๓๔ มหาไชยไชยฤกษ์นั้ง นาฏลง โรงฤ
 รัยร่วมพทรมนต์สงฆ์ เมกซ์อ้อม
 เสียดเคี้ยวแม่ทักมง คลู่ เรียมเอย
 ไชยเศรษฐมัญจาคีห้อม มอญให้สองสม ฯ
 ๓๕ ทำจิ้นจิ้นจอกถ้ำ คอยถาม ไคฤ
 จินช่วยจำใจความ ข้าวร้อ้น
 เปี้ยมึงแม่มาตาม เเคอนเว้ง ราแม่
 จนนชรัยเรียมซ้อ้น เคว่าถ้ำจิ้นคอย ฯ
 ๓๖ บ้านบ่อน้ำกแห้ง ไบ่เห็น
 บ่อเนตรคงขังเป็น เลือกไล่
 อ้าโถมแม่แบยเบญจ จะลักษ์ณ เรียมเอย
 มาชรัยสุชลให้ พิแล้วจักถา ฯ
 ๓๗ นาขวางไครแขวะรัง เปนทาง
 ปองบ่อไยปองนาง บ้วยไชร
 นามขวางไขว่หนามขวาง ในอก อิกแม่
 ไครบ่งฤเขาไค้ เท้าน้องนางถอน ฯ

๓๘ สามสิบสองคคั้ง เวียนวง
 คิดว่าคืนหลังหลง ทุกเลี้ยว
 ยังเดินในโนนบง พักตร์แม่ เห็นเลย
 แลตระกูลมเคียว ขบค้ำคำสลา ฯ
 ๓๙ มาคลองย่านซอซ่า พิศวง
 ซอคลองค่านเคียวตรง รวกริ้ว
 ใจคิดค้คลองคง รักแม่ ฌแม่
 ไปตลอดเลยพลว พลคั่นองมาไกล ฯ
 ๔๐ เห็นจากจากแจกก้าน แกมรกำ
 ถนักระกำรวมจำ จากช้า
 ขายไคที่ไททำ แทนเท่า ราแม่
 จากแต่คายนี้หน้า พนังคงถนอม ฯ
 ๔๑ เรียมจากฤจ็เข้า เต็มคำ หนึ่งเลย
 วนซึ่งชลงานจำ เนองแค้น
 หยิกักกระยากำ คิตแม่ คอยแม่
 เทียนฤหายหอยแห่นั่น ออกค้ำคายคิน ฯ

๔๒ ปราณินชอยเหยา เยียบเย็น
 เย็นแม่เยียมจักเห็น แต่ห้อง
 ครวญหาพี่ใครเป็น สONGปลอย แม่เลย
 สไปพี่เปลี่ยนจักข้อง ปักหน้านางโหย ฯ

๔๓ แลเืองลงจเลยว ลัยแสง
 สอกซึ่งตาเวียมแสง ทัวพัน
 จวยจันทร์แจ่มโลกเปล่ง มาเปลี่ยน
 หวนว่ามุขแม่พัน เยียมฟ้าหาเวียม ฯ

๔๔ ชมแซคิไช่หน้า นวลนาง
 เกือนค่านึงกลาง ต่ายแค้น
 พิมพพิตรแม่เพญปราง จักเปรียบ ไคเลย
 ขำกว่าแซไซเย้ม ยิงยมฮิสร ฯ

๔๕ วิเวกเหวาก้อง กงตก แล้วแซ
 กระสร่วเสียงนกนก นชพร้อง
 พลิกปลอยเปล้าใจทัก ถามแม่ ไหนแม่
 ปลุกพี่ฤาเวียมร้อง เรียกเจ้าไช่ซาน ฯ

๔๖ โอ้ดวงกาเวศค้อย เกือนคัย
 คัยกัถวอจกัลย ภาพร้อย
 ขวาลาจะลาลัย นชพี แพงเฮย
 หลยถุคณตรอมลห้อย อัยห้อยหนหลัง ฯ
 ๔๗ เรอมาวังขัย คินวัน
 ทวคณตาไฉน คลัยคล้าย
 แปคยามย่าแคยรร แทนทม โมงแม่
 นอนนังลคย่นยาย ย้งรอนเรียมวี่ ฯ
 ๔๘ แม่กลองกลองยไค ยินกัถ
 รวแต่กรประนัง หนังกัถ
 ทรวงพแผ่เพียงหนัง ชงชอย กลองเฮย
 กลองขชัยนเรียมชัยน ชกเค้นคั่นไฉน ฯ
 ๔๙ ออกจากปากน่านาน นองพราย
 อรรณพพิศาลสาย ควังคว้าง
 จากนางย้งตนตาย ทห็นง ฅแม่
 เทียรจักทอศทัวว้าง ชีฟไวกกลางวล ฯ

๕๐ ส่วนเสียงพระสมุทรครัน ครวญคนอง
 คลื่นก็คลัดคลาฟอง เพื่องพน
 กาลทรวงยวนกามกอง กลอยสมุทร แม่ชา
 ออกโชนรู้ชอกโชน ชั่วชอดเวง ฯ
 ๕๑ เวียมวอนเทวแม่แม่น เมขลา
 แบริษัชรเชษฐา เร่งเจ้า
 นางสมุทรเรียกมามา เทอญแม่ มาแม่
 ทนทเรือเวียนมเต้า คลื่นเต้นตากทรวง ฯ
 ๕๒ บ้านแหลมเรือพลีลว คลองจร
 ระฤกคมแหลมศร เนตรน้อง
 เลี้ยวทรวงฟ้อยอร ออกแตก คายแม่
 สกสอคล้ายเนตรต้อง แม่ตั้งตาคอย ฯ
 ๕๓ เห็นคยูนรอยบันตัน ตักรอน
 ยิ่งแต่คอคยูนทอน กิ่งกลิ้ง
 เจียรไฟฟ้ากร จากสวาท มาแม่
 ทอนท่อนไม้ครทั้ง ทอดไว้วังเวง ฯ

๕๔ ดูไต่ไต่เท้าควย กวงพัทรวร แม่เลย
 โคมแม่ชนใจจัก หล่อหล่ม
 มาเคียวพิคักคัก ใจจอก แม่แม่
 เรือแล่นผายผ่นกัม พักตร์ให้หาครี ๑
 ๕๕ ถัดถึงคั้งคค้อย โอษฐ์หวาน วายแม่
 อ้อยแม่เจียนผจงจวน จอกแก้ว
 ของเคียงช่อมสอคพาน ร่องร่วม เจ้าฤ
 รสยังอมฤคแล้ว รุกกลั่นหวานเอง ๑
 ๕๖ พิศพานจวนแจ่มเจ้า เบื้องจรงค์ รัตนเขย
 ไทยบ่เห็นอนงค์ นังน้อม
 นพนิคแน่นางผจง จักมอย มาฤ
 จากรักจางรสพร้อม ไพโรชช่ายเคียง ๑
 ๕๗ อยู่เรือนจักเพอนพร้อง ความใคร
 รสรักแรมกระได คอกคว
 เรียมหมองแม่พาใจ คลายเทวษ
 หมองสมรุษเรียมกลัว กล่อมเจ้าเขาใจ ๑

๕๘ บำราศรสหนัห้า แหหาย
 ไทยครุณหรณกาย กำใหม่
 วัรวรรวาวพาย เรือเร่ง แรงแม่
 ทนถักกลมไหล์ หล่อเต็นตามเผยอ ฯ
 ๕๙ ดึงเพ็ชรบเรศเข้า ชนพล
 กรัทัพยกโดยสถล มารคเต้า
 ธงทองทักลมบน โยกรือก พลแม่
 เรียมเรียวกรสรักเรา เร่งน้องในทรวง ฯ
 ๖๐ ออกทัพเอาฤกษ์เรา ชนไฟ
 ชนประกายกมไก่อ จม
 เพลิงรอกปลั่งกลางใจ เจียวเจ็บ อกเฮย
 ทรวงพวยรทุกยม ขาวควยชนกาม ฯ
 ๖๑ ทุกตรอกเรียมตรวหน้า ขาคนาง เคี้ยวแม่
 จบจรหลาดแลทาง ทัวค้าว
 จวบหญิงจ่ายชงกลาง ถนนเกลื่อน
 เทียมธลีทาสท้าว ชรข้างเคี้ยวเคียว ฯ

๖๒ ถึงธำชรรุ่มห้อง เวหา หนเอย
 คิทธแมกเมณมา กลักไว้
 ฤเขชธำชา คุรทเวษ
 เปนธรรุ่มฟ้าไซ้ ชำวณ้องนางตรอม ฯ
 ๖๓ สุริยาพิโยคฟ้า ฝนเซย
 ขบผชาติรำเพยเผย กลิ่นไกล
 เผยหอมเลือนรเหย หำพ ฤแม่
 งามพฤษพรางเพราะไม้ ปากลิ้นไข่มุ ฯ
 ๖๔ ทพิไตทพิตงข่า เปนเรือน
 งามนชมานอนเคือน ต่างไค้
 ทรอมคายแต่จักเยือน กันยาก แลแม่
 เมืองฤเห็นเห็นไม้ ข่าไม้เป็นเมือง ฯ
 ๖๕ ราตรีตรวค้ำยหม้อง ขานขาม ใจเอย
 เกราะกระพือเพลิงยาม รุ่งเร้า
 กระเวนกระวนกาม กวนอก ฟินา
 วัณรคมแกเข้า คุ่ม้องกแต่คี่ ฯ

๖๖ เคยนิทรอรุ่มนึ่ง
 แนนเรียบ
 เคากระไคไคเลียม
 ลอกเคถัน
 นาสาสุขรสเทียม
 ปรางมาศ
 สองสนุกนิลวันเหลี่ยน
 เล่หั้นนัฏาลิม ฯ

๖๗ เคยโอยรู้ออยโอยรู้อัน เหาใจ
 คำอ้อนวอนฮาไลย
 ล้อเล้า
 นัยเคื่อนเลอนยไป
 ไกลมิ่ง ฌแม่
 เยียวย่นหลังเศร้า
 สวาทแล้วใครโถม ฯ

๖๘ ออกทัพถันเข้า
 ไพรเขี้ยว
 ละแม่เคียวมาเคียว
 ค่วนร้าง
 สายตาต่อเต็มเกลียว
 มากล่อม ไกลแม่
 เวรไคมาสร้าง
 ชักให้ทันเห็น ฯ

๖๙ ห้วยคมันคิคคมันเจ้า
 เคยผจง
 กวทสกันธศรีสง
 ไสรจัน้อง
 เรียมจากจักโคกทวง
 เสาวภาคย์ เลือกฤา
 คมันจะวายวันต้อง
 แต่งเนอนางสมาน ฯ

๗๐ ข้าผัวการเกกเกลี้ยง เกล่านวล แนั่งเอ๋ย
 เรียมกระไคเซยชวน ชิดเกล้า
 อำอรกลิ่นเกศหวน หอมหั้น กุเอ๋ย
 คีตภิรมย์รสเกล้า กลิ่นกลั้วไกลดม ๖

๗๑ ยกมามาทำขำ แหวงปราณ
 ปราณประหลาดลมพาน พืชัง
 แลว่านชุกรมาน หมองสิ่ง ไคแม่
 ทุกข์โรคฤจักร้อง ร่ำไห้หาเรียม ๖

๗๒ ถึงสามร้อยยอกเงอม จำเชล
 เชลระหลากลมเห หาคขว่า
 สามร้อยคิริเท ทัยอก เล่าฤฯ
 ใจะปล้ำสุคปล้ำ เล่นหั้น้องหนักทรวง ๖

๗๓ โคแดงนามท่งค้าว โคคง ไคฤฯ
 โคอาสน์อิศรองค์ อยู่เกล้า
 พระมาทะอาปลง ปลิดทเวษ ราพ่อ
 สองจากพระเปนเจ้า ช่วยให้คั่นสม ๖

๗๔ แลลบัคฺลาคท่งท้อง ทิวพฤษั
 มลักเห็นหม่มฤค ครนคว้าม
 หวงหาคูแนบนัก นชนาฏ เรียมเอย
 คิคเมื่อมาสรมห้าม พิห้ามหวงโฉม ฯ
 ๗๕ นางทรายจามเรศรี รักชน
 คือนชสงวนงามตน แค้น้อย
 ตายของตอบตายล ยวนเนตร นางเอย
 โฉมแม่ขาดตาย้อย อยัพันฉน์ไค ฯ
 ๗๖ ขุนพาลพยัคฆเคลา พยัคฆ์
 สารสัสาวคชลิ ลอยเหลน
 ปวงสัตว์เพรียกไพรีศรี สึงวาส
 สึงเวชสมรมาวัน พิเว้นวายชม ฯ
 ๗๗ เนอเขอเนกล่า หลายพรวค
 ล่าแหล่งลิมเกลียงวัน แวะเว้น
 ไพโรพฤษัเจียบเขียบคัลย์ โคกแม่
 แสนสัตว์ชบเขาเร้น ช่วยรอนเรียมตรอม ฯ

๗๘ ๑ ลมลงโลมลาตไม้ กฤษณา
 โยกขอกนาสาหา กลิ่นตัง
 รอยอรว่าพิศตรา ทากตรอก ลมฤ
 พากลิ่นกลายมาซัง คำไม้หอมเหมือน ๗
 ๗๙ ๑ หวลหอมการเกศเกลี้ยง เกลาฉม เจ้าฤ
 อินทนิลคือแข่งคม เนตรแต้ม
 นมนางอัยายนม นุชนาฏ พิเอย
 ปรางเปล่งเปรี้ยวกิ่งแก้ม ช่อน้ำครวชม ๗
 ๘๐ ๑ จำปาจำเปรี้ยวเนื้อ นางสวรรค์ กุเอย
 ศรีสุมาโลยพรรณ พิศแพ
 ช้องนางคลิรสายสัน สลายเช่น
 คือนุชสระสนานแก เกศแก้วกันไว ๗
 ๘๑ ๑ สาวหุคหุคอย่างช้า หวังชัก ชวนแม่
 รักใช้รักแรมรัก สุกู
 นางแย้มจะยลพักตร์ ฤาพบ พานเลบ
 ช่อนกลิ่นกลอยช่อนชู ช่อน้ำใจวิไล ๗

๘๒ ขานางนงคภาคย์แพ้ว พิมเพลา นุชนา
 กลกล่อมสองปลีเยาว์ ยাত্রเือง
 เลี่ยนางเลี่ยนชเภา ขอกคั้ง พ็ญา
 หลงยักเลี่ยนางเปลือง ปลายเนอเรียบขนาง ๑

๘๓ พยอุมคิตเียวแม่แย้ม ยินคี่
 สี่เลียบคี่ทรวงสี่ เลียบช้อน
 เเชิงชันเือกในที่ เเชิงเกี้ยว ภายแม่
 หวักจ้วอนนางคั่น เคียคแกล้งเป่นกล ๓

๘๔ นกแก้วจับกิ่งแก้ว กอคค่อน
 กลฟักอกแก้วนอน แนนอ
 นางกวักนกกวักกร รัยกวัก ไกวแม่
 หลงว่ากรนุชเกอ กวักให้เรียบตาม ๑

๘๕ นางนวลรัยแมกไม้ นางนวล
 นวลนุชแนนเรียบควร ค่เคล้ำ
 เญจวรรณรัยวัลพวน พันโฮย ไม้แม่
 แลว่าวันกรแก้ว กอคค้อมเขววัน ๑



๘๖ โนรีสชาคัยม

นกคมันชมพูแสง

ปนแปลกหนึ่งนางแปลง

เย็นท่มแสงสัพ

๘๗ แหกเท้าตามคู่เท้า

ถามข่าวนกแหงนจร

สัควาสว่าวอน

บอกสมรเวียนให้ให้

๘๘ เสนาะเสียงสโนกร้อง

สาลิกามายัน

นางนกระสรวยสันต์

ท่อนชแนบโอษฐ์อัน

๘๙ เรียมเมิลโมเรศเกล้า

นางมยุรยวนยี่

เฉกโฉมแม่มังศรี

แลนกลอยนงเจ้า

รยบแสง

แสงผ้า

สไบเปลี่ยน

ผ้าเข้าเคยชม ฯ

๘๙ แหกสมร มาฉา

จับไม้

วานหน้อย นกเอย

ช้วน้องมาแถลง ฯ

รงมวัน

เหยยอัน

สมเสพ

แอยให้เรียมโลม ฯ

โมรี

ยัวเย้า

เสาวภาคย์ กุเอย

พัตนโคยbung ฯ

๕๐ ยกมออกช้วนน้ำ นามนาง รมนา
 นางข่มเห็นเห็นขาง เปลาเครา
 คมมาลย์สรไมยปราง สรมมิ่ง กุเอย
 ก็นั่นหอมฟ้าเร้า รนร้างอภิมย์ ฯ

๕๑ นางรรมเยศร้าง รมยา
 กลฟักจากใจรกา เมศม้วย
 ฤทธากแม่มายา พิโยคหยอก เรียมฤ
 มาแม่สำราญด้วย พันชื่อนางรมย์ ฯ

๕๒ บ้างสพานย่างพาคพน สพานทอง
 ฤทสพานสุวรรณรอง รัยเจ้า
 ข้าโฉมแม่มาคอง พิมพมาศ กุเอย
 รอยร้อนเหลือข่าเข้า แบยเนอนพคุณ ฯ

๕๓ บ้างสพานสพังพาคพน ทองย่าง ก่อนแซ
 รอยสรแสงสรลราง ร่อนกลุ้ม
 รุกโฉมแม่แบขาง ขั้วมาศ กุเอย
 ควรแผ่แผ่นทองหุ้ม ห่อไว้หวังสงวน ฯ

๘๔ เห็นมขามสาวข่าวตัน เคียงกัน
 สาวข่าวปลูกสำคัญ คู่สร้าง
 เสมอเรือมร่วมรักขวัญ เมืองมิ่ง แม่ญา
 สองประสิทธิ์ศัตย์อ้าง ปลูกไว้กลางใจ ฯ

๘๕ ยกมามาอกใหม่ ทรมาน
 ด้งทนามละหาน ชู่แห้ง
 นชเอยจักหาถาวร ทาอก พี่แม่
 อกแล้งชลแล้ง อกแล้งลิมงาย ฯ

๘๖ หมอนเจ้าเขาเทพไท่ สติตสิง
 คึกคู้เขนยอรอิง ร่วมร้าง
 เขนยทองทอดกายพิง พลทเวช ญาแม่
 นอนจะแนบเขนยข้าง ค้เนอเรือมถนอม ฯ

๘๗ สองในจักรจันแจ้ว ใจรว รวแม่
 ชนร่ำโหยหาผัว ผัวไส้
 ทวงเคี้ยวเค็ดแคตัว ตกป่า ชั่วแม่
 จากสมรพมาไห้ แห่งห้องชนโหย ฯ

๘๘ รอยกรรมมาแบ่งแก้ว กัณฐกนธ์ ภูเขย
 ขวัญอยู่ช้อยชยาคน ต่างร้าง
 ใจดวงที่พยสมณ ทามาศ แม่เอย
 บัญพิสมสองสร้าง จักสิ้นฤยยัง ฯ
 ๘๙ ควักควักควักควักควัก ลมลอย แลแม่
 ถอยแต่ใจจากถอย ทพิช้ำ
 ทศทิศทศตาคอย ขวัญเนตร พ็เอย
 เหาสไบนชต่างหน้า แนนอแทนนาง ฯ
 ๙๐ พระลบสรวีเลี้ยว ไศลลา โลกเอย
 ทุกทิศชมวิมา มิคแล้ว
 เนตรหนึ่งว่ายนภา เพียงเมฆ
 เนตรหนึ่งทรวไทรแผ้ว แผ่นหล้าหาสมร ฯ
 ๙๑ โพสลัยโพเทพยไท้ เทพา พ้อฤ
 เหาพระโณสผของยา สวาทชู้
 อารวณพระเอยฮา วัชเว่ง ราฟ่อ
 เจริญช่วยพาสมรู้ รสน้องแรมนาน ฯ

๑๐๒ ลับยักยลยเขวให้ เวียมหา แม่ฮา
 ฤาษุรพาลพา แวะเว้น
 ลับหลังพลยตา แสนโยชน์
 รำฤกลยบชเร้น ร่มรู้ในใจ ฯ
 ๑๐๓ ยกมาเมืองแม่น้ำ ใจหมอง
 เมือง ก็สุญกลสอง สวาทว่าง
 ขวัญเมืองอยู่เมืองครอง ใจเคว่า พิฤ
 ฤาพจากมาคาง ขวบแล้วนางลัม ฯ
 ๑๐๔ อัสระภาพานิไซไซ ไยคลา
 ทุกขัพพนเกตรา เลื่อนโล
 จากสมรแม่เสมอมา กลางสมุทร์
 แลยเห็นหลังไธ ออกว้างกลางวน ฯ
 ๑๐๕ หนองบัวบงกชช้อย ชูชวน ชันเขย
 บัวคังบัวนชชวน ชื่อนน้ำ
 ครอบอกทิพผกาทวน กาเมศ กุเขย
 ภูมเรศแรมรสกล้า กลีบฟ้ายาไฉน ฯ

๑๐๖ คีขริคฺชเรตเฌอม งามเงา
 แลเล่ห์ฉากเขียนเขา คั่นห้อง
 บางเพียงแท่นผาเฉลา นล็กลวต ลายแซ
 กลหนึ่งเตียงนอนนึ่ง ม่านกันกำบัง ฯ
 ๑๐๗ ผาเผยน้ำพเพียง ฝอยฝน
 คือกุสรวายโรยชล ช่วยร้อน
 สาคูร่วมสรงสกันธิ ใ้ไฟ แล้วแม่
 อ้าแม่เอยจักอ้อน อายนาคาแทน ฯ
 ๑๐๘ เคยปรุงประทีปแย่ง ปนลของ อยเอย
 สรงสว่างใจสอง ครุ่นครั่ง
 จอกจันทน์จากจรงหมอง ราแม่
 พานไต้เสาวคนธทั้ง แด่งให้ใครทา ฯ
 ๑๐๙ คันฉายคันฉ่องน้อย เสนียคนาง ฟ้าเอย
 ากจะลิมเสยสาง สระเฝ้า
 โคกเสยสิ่งสำอาง อายไ้อ่ ฤาแม่
 พักตร์จะผกผจงเกล้า เยี่ยมแยม์เกลศคอบ ฯ

๑๑๐ หลกัหลกัพลกัพรากแก้ว กานคา พ็ชย
 ลัวแตควเรียมมา ตกไว้
 ขวัญแขวนอยู่ขวัญตา ทุกเมื่อ
 เรียมว่าใช้พาใช้ แผ่นพร้องรำพรรณ ฯ

๑๑๑ ลงลู่แก่งคุ่มต้ง โคกกา
 แสนคุ่มทวงชดนา พ็พน
 กลิ่นโคกสคอกกา ครุทวย วยเลย
 ชัยแต่สายเนตรล้น ลุบริณฤเย็น ฯ

๑๑๒ คุลาตอกให้ หาไคร
 นามจึงปรากฏใน แก่งนี้
 เจ็บจากฤเจ็บใจ เจ็บยิ่ง เจ็บฤ
 เจ็บขบ่านภูลึ ลาศขันทรวงครวญ ฯ

๑๑๓ สงสัยด้วยแก่งแก้ว สงสาร
 จากสิ่งใดไทราน ร่นร้อง
 แก่งเกิดวิการทาล คุชก พ็ฤ
 เรียมก็โคกาท้อง แก่งแก้วกรรแสง ฯ

๑๑๔ เกิรทางพลางฟ้ให้ โทยทวน
 ถึงแก่งนามนางครวญ ครุ่นนั้น
 ช้าแม่จิกกำครวญ เสมอแก่ง น้ฎา
 ฎาว่าโคกสมรกลั่น เทวธำเรียมถึง ฯ
 ๑๑๕ ถัดถึงปากร่วมน้ำ คั่นนาง
 ถามข้าวไขปากพราง พ้พร้อง
 อรมาท่าหลงทาง ผงนอย
 ปากร่วมวานปากร้อง เรียกเจ้ามาร ฯ
 ๑๑๖ เมืองเพ็ชรเขาเพชรแพรวพรายฉาย
 เลกนชนาครกราย นพเก้า
 แสงเพชรพิศอัยยาย แหวนนช พ้เอย
 ยอดแลยอรุ่งไว้ รอยกัษยกรสมร ฯ
 ๑๑๗ ถึงตระนาวตระหน้าช้า สงสาร อวเอย
 จวนคึกโคกมานาน เน้นช้า
 เกิรท่งท่งทางลหาร หิมเวศ
 สारสังทุกหยอมหน้า ย่านน้ำตานาง ฯ

๑๑๗ แสนคึกแสนศาสตร์ร้อง แสนพัน มาแม่
 สดแต่เวทยากัน ชีฟไว้
 คึกทรวงพิสดาญ ใจชู ไศกแม่
 ักยททยาใจไค้ ชีฟด้วยนางเคี้ยว ฯ
 ๑๑๘ รอยโฉมณชเปลี่ยนขน เปนทรวง พี้ญา
 ญาแม่เปนมณทรวง เนตรด้วย
 ักยจิตพิจรงทวง เติมทวย รักแม่
 คับชีฟเกศใหม่ม้วย แผ่นหล้าฤลิม ฯ
 ๑๑๙ บวงเทพทกเถอนถ้ำ มณฑล ทวีปเอย
 ยกแต่สองหัตถ์ตน ต่างเอย
 ขอกันร่วมวิมล มาโนช เรียมนา
 แสดงสคัยโสศเหงย เงียบสันสศสวรค์ ฯ
 ๑๒๐ พันเนตรภวนาถตั้ง ทารวัง ไกษา
 พักตรสแปดโสศพ่ง ันธ
 กฤษณนิทรเลอหลัง นาคหลับ ญาพ่อ
 สองพิโยควารอ เทพท้าวทำเมิน ฯ

๑๒๒ นิทานนิเทศทั่ว องค์ใด ก็ดี
 ทุเรศแรมสมรไท ท่านร้าง
 แสนทวยหาไรไป ป่านอก พี่เอย
 ปองประสพคู่ค้ำ แต่ช้านานคั่น ฯ

๑๒๓ กำศรวณศรีปราชญ์พร้อง เพรงกาล
 จากฟ้าลั่นถนลาน สวาทแล้ว
 ทวาทศมาสสาร สามทวย ถวิลแฮ
 ยกหักกลางเกศแก้ว กิ่งร้อนทรวงเรียม ฯ

๑๒๔ ชายาเยาวยอกผู้ โคมสวรรค์ พี่เอย
 รอยว่าอินทพรหมสวรรค์ เมกแสง
 เลือกกลั่นถนบน เปนรูป นชฤา
 มอขมิ่งสมรมาแกลัง พักดินใจตาย ฯ

๑๒๕ คิคคิลิงสาโรชสร้อย เสาวมาลย์ แม่หนา
 ภูษเคนทรสำราญ แห่ลงเหล่น
 สระสวรรค์นิวสนาน ไฉนนาง เรียมเอย
 สรงเกษมสระสมรเพ่น ผ่องพาผ่นอง ฯ

๑๒๖ เปรมปรางปร่งรูปฟ้า ครอบวน ใจเอย
 บุบถางหอมหวาน ละห้อย
 โฉมทิพย์สุคนธควร จากพี่ เจียวแม่
 ถนอมนิเขามอน้อย จิตเจ้าจากไหน ฯ
 ๑๒๗ งอนถนัทิพย์อดยอัน ยันทรวง พี่แม่
 กอดหนักเยียวยอพง พุ่มลน
 ถนอมแอบอุ้นคือดวง ทราดพิ พี่ยา
 จากอกอกรวชน ชุ่มซ่าเป็นหนอง ฯ
 ๑๒๘ แว่วแว่วเสาวนิตนออง นางทรง เลี้ยงยา
 สรวลกระซิกไล่ตมวง ว่าเจ้า
 คล้ายคล้ายคำเนรหงส์ หาพิ ยาแม่
 อ้าไซ้อรเรียมเศร้า ชบหน้ากรรแสง ฯ
 ๑๒๙ พวงจาวเจ็ดแจ่มแก้ว จักรพรรดิ พี่เอย
 สมเสมอสมรรัตน แท่งแท
 จำเรียมจำเราสวัสดิ์ สักวา
 เล็งเลียบคินฟ้าแพ ภาพนยาหา ฯ

๑๐๐ สาวสวรรค์เสพลวสัดถ้วน เทวินทร์
 พรหมภักย์พิพัฒน์ งามง้วน
 จักรพรรดิร่วมนาวัน รัตนานัน
 สามเสทพิพลาญถ้วน เล่ห์นังเรียมเกษม ฯ
 ๑๐๑ จากเจ้ายิ่งโรคเร้า รังสกันธ
 แสยเลียขุขจนจัน อุดค้ำ
 ยาพาประทัยทน ทานทวย ใต้ฤ
 แกรงรักเหลือแรงต้าน พแผ่แรงโรย ฯ
 ๑๐๒ ระบุระค่าวอัน แคนไทร
 ลามผ่าวพฤษพรากใบ หล่นแสง
 ทรวงพิผ่าวเผาไฉน ฌนาฏ เรียมเอย
 ยิงยี่ทิงกรแจ้ง ขวยสิ้นสุญกัลย์ ฯ
 ๑๐๓ นทิสสมุทรมวย หมตสาย
 ติมิงคมังกรนาคฉาย ผากสั่น
 หยากเหมพิรณหาย เหือกโลก แล้งแม่
 แรมวาคแสนร้อยอัน ฤเด้าเรียมทน ฯ

๑๓๔ ๐ ระบุเก็อนเมณบัย	หยากเผลียง
โทรมสาครณิศเพียง	เพียบน้ำ
ชรมวักทักเคียง	อากาศ
อกแผ่นดินฟ้าคล้า	คู้คลุ้มทรวงคัลย์ ๗
๑๓๕ ๐ อุโฆมรามสุรว้าง	ชวานฉวาง
พรายมณเฒะลนาง	ล่อให้ลั
อัมพรอทรทรวง	เรียมครำ ควญแม่
เลียงสัคเลียงฟ้าไข	ครุ่นแค้นครางตาย ๗
๑๓๖ ๐ ระกลุมชวล่องเนอ	หนาวไค เปียบเลย
อกฟะเยอกเย็นใจ	กอดเกยว
พันฉนพลัตราไป	ปานก้ง กรแม่
อุ้นอัคคิเลือเลียว	ชกนนวนางผงม ๗
๑๓๗ ๐ ลมพคคิอพิษคอง	ตากทรวง
หนาวนอกรมในคอง	จิตต์ชา
โถมแมนพิมลพวง	มาเลศ กุเอย
มือแม่วเคียวล้า	ยังล้าลมพาน ๗

๓๘ เชียงอกเทอออกอ้าง	ออกองค์ อรเอย
เมรุชยสมุทรคินลง	เลขแต่้ม
อากาศจักงานผง	จากถูก พอๆ
โคมแม่หยาดฟ้าแย้ม	อยู่ร้อยๆเห็น ฯ
๓๙ ทรายขนศิรียชั้น	ชาคทลาย แลแม่
รักย่ำหายทรายหาย	หกฟ้า
สริยจันทรวาย	จากโลก ไปๆ
ไฟแล่นล้างส้หล้า	ห่อนล้างฮาลัย ฯ
๔๐ รั้วรั้วเรื่องร้าง	แรมนวล นามเอย
เสนาะสนั่นคินครวญ	ครันฟ้า
สวาส่งฟ้าครวญ	แสนเสน่ห นชเอย
ควรมแม่ไว้ต่างหน้า	พัพนภายหลัง ฯ
๔๑ โคลงเรื่อนิราสน	นรินทร์อิน
รอนบาทขรรวิงวิล	ว่าไว้
ขทโคปราชญ์ปวงฉิน	เชิญเปลี่ยน แปลงพ่อ
ปรุงเปรียบเสาวคุณได้	เลอกลิมคมก ฯ



